

K. u. K. KRIEGSMINISTERIUM
4./II. ABTEILUNG.

I.

SZERVEZETI UTASÍTÁS.

R

Hadtudományi
KÖNYVTÁR
Nyt. sz.: Sz. 12830

Militaria Hungarica
Nem kölcsönözhető

M.
Mu
Sz. 1175
... ..

1911

A) A csendőrség rendeltetése, állása és szolgálati hatásköre.

1. §.

A magyar királyi csendőrség a közbiztonsági szolgálat teljesítésére rendelt katonailag szervezett őrtest. (1881. évi III. törvénycikk.)

Feladata : működési területén a személy- és vagyonbizságot megóvni, a békét és közrendet fentartani, a büntető-törvények, a rendeletek és szabályrendeletek megszegését, a véletlenségből vagy bármily természetű mulasztásból eredhető veszélyeket és károkat lehetőleg megakadályozni, a megzavart rendet és békét helyreállítani, az ezek ellen vétőket kitudni s megfenyítés végett az illetékes bíróságnak vagy hatóságnak feljelenteni, illetőleg átadni.

2. §.

A magyar királyi csendőrség katonai és fegyelmi tekintetben, továbbá a tisztek és összes csendőrök mindennemű személyi ügyekben saját előljáróiknak, felsőbb fokban az 1881. évi III. t. c. 8. §-a értelmében a magyar királyi honvédelmi miniszternek, — a közbiztonsági szolgálat teljesítésére és gazdasági ügyekre nézve pedig a magyar királyi belügyminiszternek vannak alárendelve.

Becsületügyekben a csendőr törzs- és főtisztek, valamint a tisztjelöltek a becsületügyi szabályzatnak vannak alárendelve.

3. §.

A csendőrségi őrsök a közcsend, rend és biztonság fentartása érdekében a közigazgatási hatóságok rendelkezésére állanak; a mennyiben az ezen hatóságok által a jelen utasítás

értelmében írásban, vagy ha a késedelem veszélylyel jár, szóval kiadott hivatalos felhívásoknak eleget tenni tartoznak, a nélkül, hogy a felhívások megbírálásába bocsátkozhatnának.

A sürgős esetekben szóval adott felhívások a csendőrnek mindenkor utólagosan írásban is kiadandók.

Helyi rendészeti ügyekben a csendőrség csakis felügyelő és a községi közegeket támogató segédkezésre van hivatva.

4. §.

A csendőrtisztek az összes közbiztonsági szolgálat kezelése felett az illetékes közigazgatási hatóságokkal és magyar királyi bíróságokkal egyetértve örködni, a csendőröknek a közbiztonsági szolgálatban való oktatását és katonai kiképzését vezetni, valamint az őrsökön a katonai rendre (laktanyarend), továbbá a fegyelemre, öltözködésre és a fegyverzetre, nemkülönben a lovak kezelésére nézve fennálló mindennemű szabályoknak pontos megtartására felügyelni tartoznak.

5. §.

A csendőrség szolgálatát a fennálló utasítások és saját előljárói parancsai szerint önállóan teljesíti.

A közigazgatási hatóságok a közbiztonság-, csend- és rendre vonatkozó oly esetekben, midőn nagyobb intézkedések válnak szükségessé — a halasztást nem szenvedő esetek kivételével — az illetékes szárny-, illetve szakaszparancsnoksághoz intézik megkereséseiket; egyáltalában ez irányban a hatóságok és a szárny-, valamint szakaszparancsnokságok között a közbiztonsági szolgálat érdekében *szakadatlan* érintkezés tartandó fenn.

6. §.

Ha a közrend és közbiztonság nagyobb mérvű veszélyben forog és az egyes kerületi parancsnokságok létszáma annak megvédésére és fentartására nem elégséges: nagyobb

csendőrségi erő összpontosítása, — vagy a szomszédos parancsnokságokból a segédlet előállítása — iránt a belügyminister intézkedik.

Ha a közigazgatási hatóságok saját területükön nagyobb csendőrségi erőnek összpontosítását vélnék szükségesnek: akkor általuk ez irányban az illető szakasz — esetleg szárnyparancsnokságok — keresendők meg.

7. §.

A magyar királyi bíróságok, a királyi ügyészségek, továbbá az országos fegyintézetek, kerületi börtönök és közvetítő börtönintézetek igazgatóságai s végre a határ-, vám- és belépőállomás hivatalok oly ügyekben, melyek teljesítésére az ő saját örközegeik elégtelenek lennének, jogosultak a csendőrség segédletét írásbeli felszólítással *közvetlenül* igénybe venni.

Egyéb polgári, pénzügyi, adó- és postahivatalok, katonai vagy honvéd hatóságok és parancsnokságok, valamint községi előljáróságok csendőrségi karhatalmat igénylő megkereséseiket az illetékes közigazgatási hatóságokhoz intézik és csakis akkor tartozik a csendőrség a közvetlenül hozzá intézett írásbeli felszólításra a fent nevezett hatóságoknak segélyt nyújtani, ha a késedelem veszélylyel jár.

Ezen felhívásokat az illető hatóságok alapos bírálat alá tartoznak venni s kötelesek örködni a felett, hogy a csendőrség fontos közbiztonsági szolgálatától jogtalanul el ne vonassék.

8. §.

A felhívás tartalmáért mindenkor az azt kiadó, vagy kiállító hatóság, vagy egyén, — a felhívások foganatosításáért, valamint a törvény és szolgálati utasítás határozványainak pontos betartásáért pedig az eljáró csendőr felelős.

9. §.

A magyar királyi csendőrök és a csendőrség kötelékébe tartozó személyek fenyítő ügyekben épen úgy vannak a ka-

tonai büntető és fegyelmi szabályoknak alávetve, mint a tényleges szolgálatban levő honvédek. (1912. évi XXX. t. c.)

A bírói felsőbbbségi jogot minden csendőr és csendőrségi egyén felett a magyar szent korona országaihoz tartozó csendőrség felügyelője gyakorolja, ki azt korlátozással vagy a nélkül a csendőrkerületi parancsnokra is ruházhatja.

Csendőrségi személyek bírói kihallgatásakor, a felettük tartandó hadtörvényszéki tárgyalások alkalmával, a csendőrség mindég képviselve legyen.

A szabadságvesztéssel járó büntetések a magyar királyi honvédekre nézve fennálló határozatok szerint hajtatnak végre.

A fegyelmi eljárás a csendőrökre nézve a honvédségi szolgálati szabályzat első részében foglaltak szerint eszközöltetik; azzal a korlátozással, hogy a lefokozás fegyelmi úton nem történhetik.

Az említett szabályzat 7. §-a a képviselőtestületekben, egyletekben, gyülekezetekben, tüntetéseken, valamint az időszaki sajtóban való ténykedő részvételt a tiszteknek — valamint a legénységnek — is tiltja.

Magától értetik, hogy a szolgálati szabályzat idevonatkozó határozatai a csendőrtisztek és a zászlósoktól lefelé számító csendőrök részére még inkább mérvadók; amiért is ezek a csendőrtiszteknek nemcsak szigorú személyes alkalmazkodás végett irányadóul szolgálnak, hanem őket még ezen felül arra kötelezik, hogy alárendeltjeiknek bármily ide vonatkozó kihágásait erélyesen megakadályozzák s a legénységet ezen tilalom hordereje iránt őrszemlék alkalmával oktassák.

10. §.

Midőn a csendőr valakivel szemben nyomatékosan fellépni akar, az illetőt vagy illetőket, mindenek előtt „a törvény nevében“ szavakkal szólítja meg.

A szolgálatban levő csendőr felhívásának mindenki különbség nélkül, legyen az akár polgári, akár katonai személy,

utólagos panaszlási jogának fentartása mellett engedelmeskedni tartozik.

11. §.

A csendőr — szolgálatának teljesítése alatt — ugyanazon törvényes jogokkal van felruházva, melyekkel minden katonőr bír és a törvénynek minden hatósági személyre és polgári avagy katonai örökre kiterjedő külön oltalmában részesül; amiért is a csendőrnek minden szóbeli vagy tettelegesen megsértése és ellenében kifejezett minden veszélyes fenyegetés vagy mindennemű erőszakos ellenszegülés az érvényben álló polgári vagy katonai büntető törvények szerint büntettetik; ha pedig a tettes tényleges szolgálatban álló katonavagy honvéd: azzal szemben a katonai büntető törvény határozványai értelmében hadtörvényszékileg ép úgy járandó el, mintha a tettet őrhelyen álló katonai ör ellen követte volna el.

12. §.

A szolgálatot teljesítő csendőr fegyverének használatára *mindenki* ellen jogosítva van:

1. a ki a csendőrt erőszakosan megsérti, vagy őt támadással veszélyesen fenyegeti;

2. ha a tettenért gonosztevő vagy alapos gyanuval terhelt egyén felfegyverkezve lévén, az előzetes felszólítás dacára magát önként meg nem adja vagy esetleg védett helyzetéből előjönni vonakodik;

3. a ki figyelmeztető utasításainak — őt szolgálati teljesítésében meggátlandó — tettelegesen ellenszegül;

4. a ki mint veszélyes gonosztevő a csendőrség által elfogandó vagy elfogás végett üldöztetik, elfogatik vagy őrizete alá adatik és bár erőszakos ellenállás nélkül, de a megállításra célzó fenyegető rákiállítás dacára elfut, ha visszatartoztatására más mód nem létezik;

5. a ki háború vagy ostromállapot idején magát gyanussá teszi és a felhívásra kielégítő válasz nélkül elszalad.

Ha a fegyvernek a fent elősorolt esetekben történt alkalmazása folytán, az ellenszegülőnek súlyos testi megsértése vagy halála következett be, nemkülönben a fegyverhasználat más fontosabb eseteiben, kivált ha a csendőr azon alkalommal lőfegyverét használta: akkor a tényálladék hadbíróilag, — oly kevésbé fontos esetekben pedig, midőn a csendőrséghez beosztott hadbíró egyéb szolgálati teendői által akadályozva, a helyszínére azonnal ki nem szállhat, a polgári hatósághoz vagy bírósághoz intézendő megkeresés folytán állapítandó meg.

A tényálladékot megállapító iratok beérkezése után a csendőrkerületi parancsnokság székhelyén a csendőrség ügyeiben eljáró hadbíróon kívül egy — a hadbírónál vagy magasabb vagy egyenlő rendfokozatú és még egy másik csendőrtisztből álló — bizottság alakítandó.

Ezen bizottság — melynek tárgyalásánál a vádlott csendőr személyes jelenléte nem szükséges — a hadbírónak a tényállást egybefoglaló rövid írásbeli előadása és a szóbeli tanácskozás alapján szótöbbséggel határoz az iránt, hogy a csendőr a szolgálati utasításokhoz képest kötelességszerűen járt-e el vagy nem?

Ha ezen határozatban — mely a honvédbíróságoknál divó megszüntetési határozat alakjában szerkesztendő — kimondatik, hogy a csendőr a szolgálati utasítások szerint járt el és ehez a csendőrkerületi parancsnok is hozzájárul, utóbbi ezt a kerületi általános parancsban közzéteszi, minden más esetben pedig a hadtörvényszéki vizsgálatot elrendeli. A belügyminister kívánatára ily ügyek megvizsgálása vegyes bizottság által is eszközölhető.

13. §.

A csendőr szolgálatának teljesítésekor jogosult mindenemű közszolgálatban álló közegeknek, különösen a polgári és más őrtestek és ezek tagjainak, nemkülönben községi elől-

járóknak és a katonai vagy honvédparancsnokságoknak támogatását igénybe venni.

B) A csendőrség szervei tagozása és beosztása.

14. §.

A magyar királyi csendőrség felett a katonai parancsnoklás jogát „A magyar szent korona országaihoz tartozó csendőrség felügyelője“ gyakorolja, ki közvetlenül a magyar királyi honvédelmi miniszternek van alárendelve.

A felügyelő császári és királyi vezérőrnagy vagy altábornagy.

Hatáskörét a részére kiadott szervei határozványok (Cs—17.) szabályozzák.

A felügyelő helyettese: egy császári és királyi vezérőrnagy.

A felügyelő segédtsíztje: egy csendőrszázados, igazságügyi előadója: egy honvédtörzshadbíró.

A felügyelőséghez irnoki és egyéb teendők végzésére megfelelő számú segéd- és szolgaszemélyzet van rendszeresítve.

A felügyelőséghez tartozó személyek összes illetékei a honvédelmi tárcát terhelik.

15. §.

A m. kir. honvédelmi és a m. kir. belügyministeriumban a csendőrségi ügyeket külön-külön osztály látja el.

Ezen osztályok vezetője egy-egy csendőrezredes.

A magyar királyi honvédelmi ministerium állományába tartozó csendőregyének mindennemű illetékei a honvédelmi tárcát terhelik.

16. §.

A magyar királyi csendőrség kerületekre oszlik, melyek folyó (római) számokkal jelöltetnek meg.

A csendőrkerület: a kerület törzséből, pótszárnyból és szárnyakból;

a szárny: szakaszokból, a szakasz: járásokból, a járás: lovas, gyalog vagy vegyes őrsökből — kivételesen különítményekből is — áll.

Az őrsök a kerületeken belül folyó (arab) számmal is megjelöltetnek, mely számot írásban nem kell használni.

Minden parancsnokság felügyeleti körlete és létszáma akkora legyen, hogy a parancsnok körletét behatóan felügyelni, alárendeltjeit kellően oktatni és vezetni tudja. E szerint a kerület rendes viszonyok között 1 pótszárnyból, több szárnyból, — a szárny 2—3 szakaszból, — a szakasz 10—20 őrsből, — a járás lehetőleg az egy közigazgatási járáshoz tartozó őrsökből álljon, de 2 járáshoz tartozó őrsökből is állhat.

Azon csendőrijárásparancsnokságokhoz, melyekhez a szomszédos járásokhoz viszonyítva aránylag kevesebb őrs tartozik, a szomszédos járás területén elhelyezett őrsök közül egy-két őrs beosztható.

A csendőrkerület parancsnoka: csendőrezredes, a ki mellé két törzstiszt, egy segédtsiszt, egy oktatótsiszt (tanosztályparancsnok), egy honvéd hadbíró, egy vagy két csendőrszámvivőtiszt és segédszemélyzet gyanánt a szükséges számú csendőrtörzsőrmester és altiszt, mint segédmunkás, továbbá irodaszolgák vannak beosztva.

A budapesti III. kerületnél egy csendőrfőállatorvos (törzsállatorvos) is van beosztva, ki a ló állományyal bíró valamennyi kerületnél a lovak gyógykezelésére és a lóügyekre vonatkozó teendők ellátására hivatott.

A II. és VII. számú csendőrkerületi parancsnokság alá a két törzstiszten kívül a határszéli szolgálat egységes kezelhetése céljából megfelelő számú kikülönített törzstiszt is van beosztva.

17. §.

A csendőrkerület székhelyén levő pótszárny parancsnoka: csendőrszázados, a kihez a raktárkezelés és egyéb gazdasági ügyek ellátására egy csendőrszámvivőtiszt, megfelelő számú csendőrtörzsőrmester mint segédmunkás és irodaszolgávan beosztva.

A pótszárnyparancsnok parancsnoksága alatt áll még: a tartalékosztály, melynek célja az őrsökön beálló fogyaték pótlása, megerősítése és esetleg egységes karhatalmi erő gyanánt való alkalmazása.

18. §.

A csendőrszárny parancsnoka: csendőrszázados, kihez egy vagy több csendőrtörzsőrmester vagy altiszt mint segédmunkás van beosztva.

A csendőrszakaszokat: csendőr alantostisztek, járásokat: járásőrmesterek, ideiglenesen járásőrmesterjelöltek, végül az őrsöket, különítményeket: őrmesterek vagy címzetes őrmesterek, járások székhelyén: járásőrmesterek vezetik.

Lovas őrsökkel bíró szárny- és szakaszparancsnok gyanánt mindenkor a lóügyekben jártas tiszt alkalmazandó.

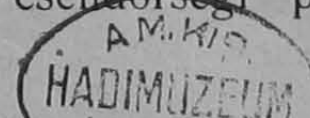
19. §.

A budapesti III. csendőrkerületnek van közvetlenül alárendelve a gödöllői tiszti különítmény is, melynek gazdasági ügyeit a budapesti szárny látja el. Parancsnoka: egy csendőrszázados, ki a parancsnoksága alá beosztott őrsök fölött ugyanazon jogokat gyakorolja, mint a kikülönített alosztályparancsnok.

Hatáskörét a részére kiadott különleges határozványok szabályozzák.

20. §.

A budapesti III. csendőrkerületnél — annak közvetlenül alárendelve — egy csendőrségi pótlókeret is áll fenn, mely-

nek parancsnoka egy szakértő csendőrszázados, kinek a lovak idomítása céljából megfelelő számú legénység áll rendelkezésére.

Hatásköre a részére kiadott szervi határozványokban van szabályozva. Gazdászati ügyekben a pótszárnyhoz van utalva.

21. §.

A magyar királyi csendőrség szolgálati lovait a csendőrségi pótlovazó bizottság — a részére fennálló utasítás szerint — szerzi be.

A pótlovazó bizottság elnöke egy szakértő csendőrtörzstiszt, tagjai: a pótlókeret parancsnoka s a budapesti III. kerületnél beosztott csendőrállatorvos.

22. §.

A legénység felszerelési és tömegbeli cikkeinek beszerzése céljából Budapesten csendőrségi felszerelési anyagraktár áll fenn, melynek feladata és szolgálati viszonya a részére kiadott utasításban (Cs—19.) illetve szervi határozványokban (Cs—11b.) van szabályozva.

A csendőrségi felszerelési anyagraktár személyzete áll: egy csendőrfőszámtanácsos mint főnök; egy számvivőtiszt, mint átvevőtiszt; megfelelő számú törzsőrmester, mint műmester és végül polgári szolgálkból.

23. §.

A csendőrszárny, szakasz, járás és őrsparancsnokságok állomáshelyeit, valamint az egyes őrsök létszámát a csendőrkerületi parancsnokok véleménye alapján a magyar királyi belügyminister állapítja meg.

A csendőrtisztek és legénység be- és elosztása a fentebbiek alapján a magyar királyi honvédelmi minister által eszközöltetik.

24. §.

Csendőrtisztek és csendőrök beosztásának és állomásának megváltoztatása csakis fontos szolgálati tekintetből és indokolt szükség esetén történhetik.

A csendőrkerületi parancsnoknak áthelyezése iránt — a belügyminister hozzájárulásával — a honvédelmi minister által Ő császári és apostoli királyi Felségéhez mindenkor előterjesztés teendő.

A többi törzs- és főtisztek, valamint a törzsőrmesterek áthelyezését általában, nemkülömben a járásőrmesterek és a legénység áthelyezését egyik kerületből a másikba — a belügyminister hozzájárulásával — a magyar királyi honvédelmi minister rendeli el.

Járársőrmestereknek az illető parancsnokság körletén belül való áthelyezése iránt a honvédelmi minister, míg a legénységet illetőleg a csendőrkerületi parancsnok intézkedik.

C) A csendőrségi állomány kiegészítése és az abból való kilépés.

25. §.

A csendőrség legénységi állománya az 1881. évi II. t. c. alapján egészítettik ki.

Ezen törvény 1. §. b) pontjában megjelölt és a csendőrséghez jelentkező önkéntesek a csendőrség részére három évre szabályszerűen felavattatnak; az a) c) d) és e) pontok szerint felveendő egyének — két tanu által aláírt jogérvényes kötelezőjüknél fogva — három évi csendőrségi szolgálatot tartoznak elvállalni.

Mozgósítás elrendelése után a csendőrség kötelékéből való elbocsátás (kilépés) megszűnván, ebből kifolyólag ezen kötelezőkbe az is felveendő, hogy az illető kötelezi magát arra is, miszerint azon esetben, ha szolgálati kötelezettségének idő-

tartama alatt mozgósítás rendeltetnék el, szolgálati kötelezettségén túl, a hadjárat befejeztéig tovább szolgál.

Ezen kötelezők azoktól is követelendők, kik három évi csendőrségi szolgálati kötelezettségük lejárta után még egy további évre vagy ezentúl is a csendőrségben tovább szolgálni óhajtanak.

Megfelelően befejezett egy évi próbaszolgálat után a felvett egyén a csendőrkerületi parancsnok által — a fennálló szabályok értelmében — a csendőrséghez végleg átvéttetik.

26. §.

A csendőrségbe való felvételre szükséges, hogy az illető:

1-szor, magyar honos legyen;

2-szor, feddhetlen erkölcsi magaviselet és megfelelő szellemi képesség mellett, tisztességes, illedelmes és katonás magatartással bírjon;

3-szor, 20 évnél ifjabb és 40 évnél idősebb ne legyen;

4-szer, nőtlen vagy gyermeknélküli özvegy legyen;

5-szor, tökéletes hadi szolgálati képesség mellett legalább 163 centiméternyi testmagassággal bírjon;

6-szor, a szolgálati magyar nyelvben megfelelő jártassággal bírjon és

7-szer, írni, olvasni és számolni tudjon.

Kiskorúak, kik akár a polgári állásból, akár a cs. és kir. közös hadsereg tartalékából, akár pedig a magyar királyi honvédségből a csendőrségbe önként belépni óhajtanak, atyjuk vagy törvényes gyámjuk beleegyezését bemutatni tartoznak. (A szükséges okmányok beszerzésére vonatkozólag lásd az 1905. évi 47949XVI. számú honvédelmi ministeri rendeletet).

A 3. és 4. pontban kitett feltételek alól való felmentést, a csendőrkerületi parancsnok indokolt ajánlata folytán a honvédelmi minister adhatja meg, vagy erre nézve a csendőrkerületi parancsnokokat is felhatalmazhatja.

27. §.

A csendőrség legénységi állományába való felvétel csakis a legalsóbb rendfokozatban (mint csendőr) történhetik.

28. §.

A próbaszolgálatra felvett csendőrök, a legalább 4—6 havi elméleti oktatás befejezése után gyakorlati szolgálattételre — a szolgálati viszonyokhoz képest — oly őrsőkre osztatnak be, melyek kipróbált altisztek által vezetettek.

Az elméleti oktatásnak és gyakorlati próbaszolgálatnak együttvéve egy évet nem szabad meghaladnia s ezen időtartam a csendőrnek — ha véglegesen felvéttetik — csendőrségi szolgálati idejébe beszámíttatik.

Oly egyének, a kik a csendőrségnél már szolgáltak és önként kiléptek vagy nyugdíjaztattak, de azután ismét a csendőrséghez felvéttetik: próbaszolgálat alá többé nem vonatnak.

29. §.

A csendőraltiszti létszámban beálló fogyaték kiegészítése céljából évenként 6—8 hónapig tartó altiszti iskola állítatik össze, melybe minden tekintetben érdemes és alkalmas nős csendőrök is vezényelhetők.

Az altiszti tanoncok számát a szükséghez képest a csendőrkerületi parancsnok határozza meg.

Az altiszti iskolában a vizsgák — a csendőrkerületi parancsnoknak vagy helyettesének elnöklete alatt — a törzs állomás helyén levő szárnyparancsnok, oktatótiszt és számvivőtisztből álló bizottság által tartatnak meg, melynek tárgyait külön rendelet állapítja meg.

Az altiszti tanoncok magaviseletének, szorgalmának, továbbá az elméleti tantárgyakban, valamint a katonai gyakorlatokban szerzett ismereteinek és ügyességének megjelölésére nézve az 1904. évi 25604. XVI. számú honvédelmi ministeri rendelet a mérvadó.

30 §.

A csendőrlegénység előléptetése és az altisztek rangjának meghatározása tekintetében az alábbi szabály állapították meg:

1. Az eszközölhető előléptetések határát a csendőrkerületnek rendszeresített altiszti állománya képezi.

2. Minden előléptetés elvileg csak a legközelebbi magasabb rendfokozatba történhetik.

Ha azok, kik ugyanazon napon léptek elő a magasabb rendfokozatba, ismét egyidejűleg lépnek elő: akkor előléptetésük mindenesetre ugyanazon rangsorban eszközendő.

3. Az altiszti vizsgát sikerrel letett csendőrök: csendőr címzetes őrmesterekké léptetendők elő.

4. Az őrsvezető címzetes őrmesterré való előléptetés — rangsor szerint — az önálló őrsparancsnokságra való alkalmassághoz képest történik.

5. Valóságos őrmesterekké azok az őrsvezető címzetes őrmesterek léptethetők elő, kik járásőrmesterekké, vagy törzsőrmesterekké alkalmasak, illetve járásparancsnokot vagy törzsőrmestert helyettesíteni képesek, vagy ha ily alkalmazásban nem is felelnek meg, de mint őrsparancsnokok a közbiztonsági szolgálat vezetésében és kezelésében vagy általában mint ilyenek, jól használhatók és a testületben legalább is már 20 évet szolgálnak.

6. A szárny- vagy törzsirodai segédmunkási minőségben való alkalmazás az őrsparancsnoki gyakorlattal egyenlőnek tekintendő.

Irodában alkalmazott csendőrök azonban altiszti vagy törzsőrmesteri vizsga nélkül elő nem léptethetők.

7. Hogy járásőrmesterré kik léptethetők elő: arra nézve az ide vonatkozó utasítások intézkednek.

8. A számvivőtiszti kiképeztetésre alkalmasnak mutakozó altiszteknek a szükséges gyakorlat elsajátítására alkalom nyújtandó.

9. Valóságos rendfokozatba való előléptetésnél, továbbá címzetes rendfokozat adományozásánál, minden egyesnek rang adományoztatik.

Ezen rang általában a rang kelte által jelöltetik.

Hadapródok, kik valóságos vagy címzetes rendfokozattal birnak, — a rangra való tekintet nélkül — valamennyi ugyanazon rendfokozatu egyén elé sorolnak.

10. A rang minden rendfokozat csoportban azon sorrendet állapítja meg, melyet az illető altiszt az alosztály, illetve csendőrkerület állományában elfoglal.

11. Az altisztek rangja az előléptetési joggal felruházott csendőrkerületi parancsnok által határoztatik meg.

12. Ujonan előléptetett altisztek a rangot az állományparancsban mindenkor külön megjelölendő naptól nyerik.

Több egyenlő rendfokozatu altisztnak ugyanazon rangnappal való egyidejű kinevezésénél a rangsorozat (2. pont) tekintetében a kinevezési parancsban foglalt sorrend mérvadó.

Az altiszti tanfolyamot sikerrel végzett csendőrök sorrendje — a vizsga eredményéhez képest — az osztályozás alapján határoztatik meg.

13. Szabadságolt vagy nyugállományu altisztek újbóli ténylegesítésük alkalmával új rangot nyernek. Ezen rang megállapítása aként történik, hogy a nem tényleges állományba való helyezés napjától, a tényleges állományba való állandó újbóli beosztás napjáig eltöltött idő, az eredeti rang keltéhez hozzászámítatik. Például: Egy 1900. év VIII|1. ranggal bíró valóságos őrsvezető 1901. év IX|1-én szabadságoltatott, de 1902. XII|1-én újból felvétetett a testületbe. Új rangja tehát 1901. XI|1., mert

a tényleges állományba való állandó beosztás napja 1902. XII|1.
a nem tényleges állományba való áthelyezés napja 1901. IX|1.

különlet: 1, III.

Eredeti rangja: 1900. VIII|1.

Új rangja tehát: 1901. XI|1.

14. Egyik csendőrkerületből a másikba előléptetés nélkül áthelyezett altisztek az új állománycsoportban azon rangállást foglalják el, mely őket rendfokozatuk rangnapja szerint megilleti. Ha a viselt rendfokozatban a rangnap másokkal egyenlő: akkor a legközelebbi alsóbb rendfokozat napja, ha ez is egyenlő: a további alsóbb rangnap, esetleg az egyenlő altiszti szolgálati idő mellett, az összes szolgálati idő dönt.

31. §.

A csendőrtiszti állomány az 1893. évi XXXVI. t. c. értelmében egészített ki.

A próbaszolgálatra bocsátott tisztjelöltek próbaszolgálati idejük alatt, „hadapród próbacsendőr“ elnevezés mellett hadapród címzetes őrmester rendfokozati jelt viselnek.

Kiképzésükre nézve a fennálló rendeletek mérvadók.

A csendőrtiszti állás elnyerésére az előírt szakvizsga letétele mindenkor megkívántatik.

A vizsga eredményéről két példányban vizsgajegyzőkönyv szerkesztendő, melynek egyike a honvédelmi ministerhez terjesztendő fel, míg a másik példánya a csendőrkerületi parancsnokság irattárában őrzendő meg.

A vizsgajegyzőkönyvnek a honvédelmi ministerhez történő felterjesztésekor a vizsgázottaknak a csendőrséghez leendő áthelyezésükre, esetleg illetékes csapattestük előbbi viszonyába való visszahelyezésükre nézve a csendőrkerületi parancsnok a vizsga eredménye és egyéb észleletek alapján a honvédelmi ministerhez véleményes jelentést tesz.

A vizsgajegyzőkönyvben az eredmény 3 jeles, 2 jó, 1 elégséges, 0 elégtelen kitételek által fejezendő ki.

A rangszám az egységszámok összegének sorrendje szerint állapítandó meg.

A próbaszolgálati idő a csendőrségbe történt végleges beosztás után az illetőnek összes szolgálati idejébe beszámítatik.

32. §.

A csendőr törzs- és főtisztteknek, továbbá a tisztjelölteknek előléptetése az 1881. évi III. t. c. 9. §-a alapján és ennek határozmányai szerint történik.

33. §.

Soronkívüli előléptetésnek a csendőrtiszti karban nincs helye.

A törzstiszti előléptetésre tanfolyam hallgatása vagy vizsga letétele nem követeltetik; a törzstiszti előléptetésre azonban csak oly századosok tarthatnak igényt, kik általános képzettségük, társadalmi műveltségük és kiterjedt szolgálati ismereteik, valamint szellemi képességüknél fogva egy csendőrkerületi parancsnokság vezetésére teljesen alkalmasak.

Egyébiránt a honvédtisztek és altisztek előléptetésére és rangmeghatározására fennálló szabályok a csendőrségre nézve is általában mérvadók.

34. §.

A zászlósokat a honvédelmi minister — a belügyministerrel egyetértőleg — a csendőrhadapródok közül nevezi ki, de megkívántatik, hogy a zászlóssá kinevezendő, a közbiztonsági szolgálat teljesítésében legalább is egy évet tényleg szolgáljon.

A hadapródok és a zászlósok az összes rendszeresített állományra számitanak.

35. §.

Tisztek, tisztjelöltek és csendőrök a testületbe való belépésükkor és pedig már a próbaszolgálatra való felvételük alkalmával, a B) melléklet szerint fogalmazott csendőrségi szolgálati esküt teszik le.

Ezen esküt a törzs- és főtiszttek a csendőrkerületi parancsnok előtt egy csendőrtiszt jelenlétében teszik le; a csendőröket a pótszárnyparancsnok két csendőraltiszttel vagy csendőrnek, mint tanunak jelenlétében esketi fel.

Az illetők a mellett, hogy az esküt élőszóval elmondják, annak leírt szövegét még sajátkezűleg is aláírni tartoznak. Ezen — bizottságilag megerősített — okmány a törzs- és főtisztokra és tisztjelöltekre nézve a csendőrkerületi parancsnokságnál, a többi csendőregyénekre nézve pedig az illető szárnyparancsnokságnál őrzendő meg.

36. §.

A csendőrtisztek és tisztviselők a cs. és kir. közöshadsereg és mindkét honvédség katonai állománybeli (Combattans) tisztjeivel és tisztviselőivel, a csendőrség altisztjei pedig a cs. és kir. közös hadsereg és mindkét honvédség altisztjeivel rangban egyenlők.

Minden csendőr szakaszvezetői rendfokozattal bir. (1912. évi május hó 5-én kelt 5242/eln. számú H. M. r. R. K. 14.)

37. §.

I. A csendőrtiszteknek a csendőrségből való kilépése a magyar királyi honvédtisztekre nézve fennálló szabályok szerint történik.

II. A csendőrségi legénység elbocsáttatik:

1-ször: a próbaszolgálat alatt, ha az illető a csendőrségi szolgálatra alkalmasnak nem találtatik;

2-szor: ha oly családi viszonyok forognak fenn, melyek az elbocsátás tekintetéből méltánylást érdemelnek;

3-szor: a csendőrségi szolgálati kötelezettség betöltése után, ha az illető csendőr maga kéri az elbocsáttatását vagy ha nem is kéri, de megtartása nem áll a szolgálat érdekében;

4-szer: bekövetkezett testi fogyatkozás esetében, felülvizsgálat útján;

5-ször: azon esetben, ha a csendőrség szervezetének megváltoztatása a legénység létszámának leszállítását szükségessé teszi.

III. A csendőrségi legénység eltávolíttatik:

1-ször: haditörvényszéki ítélet következtében: oly büntett vagy vétség elkövetése miatt, mely az altisztnél a törvény értelmében lefokozással van egybekötve;

2-szor: fegyelmi eljárás folytán: javíthatatlan iszákosság, nemkülönben oly botrányos, vagy fegyelmetlen magaviselet miatt, melynek következtében az illető a csendőrségi szolgálatra nézve megbízhatatlanná válik; előre bocsátott ismételt megintések és fenytések dacára bebizonyult javíthatlanság és szolgálati hanyagság s általában oly hibában való megrögzöttség miatt, mely a haditörvényszéki eljárás alá nem tartozik ugyan, de az illetőt a csendőrségi szolgálatra alkalmatlanná teszi.

A II. 1. és 3. pont alatt foglalt esetben a csendőrkerületi parancsnok határoz, a 4. pont alatt foglalt esetben a felülvizsgálati- és egyéb idevonatkozó szabályok szerint történik az eljárás; a II. 2-ik és III. 2-ik pont alatt említett esetekben a csendőrkerületi parancsnokság indokolt — és az illetőnek anyakönyvi kivonatával, büntetési jegyzőkönyvi kivonatával és minősítvényi táblázatával felszerelt — véleménye folytán a honvédelmi minister dönt; a II. 5. pontban érintett esetben a belügyministerrel egyetértve, szintén a honvédelmi minister intézkedik.

Ha a fenti pontokban jelzett egyének még védkötelesek, illetékes csapattestükhöz helyezendők át, különben pedig végelbocsátási okmánnyal vagy igazolvánnyal láttatnak el.

38. §.

A csendőrtisztek, tisztjelöltek és rangosztályba nem sorolt havidíjasok szabadságolására nézve az A-42 jelzetű „Szabadságolási szabály a m. kir. honvédségnél és csendőrségnél havidíj élvezetében álló tényleges személyek részére“ (Rendleti Közlöny 5. szám 1895. év) mérvadó.

A rangosztályba nem sorolt havidíjasok szabadságolásuk esetén a „Szabadságolási szabály“ 2. §. c., pontjában körülírt

esetekben az „Illetékszabályzat“-ban meghatározott szabadságolási díjat épügy tartoznak fizetni, mint a rangosztályba sorolt havidíjasok.

A csendőrtisztek részére engedélyezhető szabadságolások mérve a következő:

I. a) Tizennégy napon túl terjedő szabadságot vagy szabadsághosszabbítást a csendőrkerületi parancsnoknak és a csendőrségi anyagraktár főnökének, továbbá a csendőrséghez beosztott bármely rangosztályu honvéd hadbírónak, hadbíró gyakornokoknak vagy hadbíró gyakorlatra beosztott egyéneknek;

b) nyolc héten túl terjedő szabadságot a többi csendőr törzs- és főtisztnek *a honvédelmi minister* — a belügyminister, illetve a Horvát-Szlavon-Dalmát országok bánjával egyetértőleg — engedélyez.

II. a) Tizennégy napot meg nem haladó szabadságot a csendőrkerületi parancsnoknak, a csendőrségi felügyelőséghez beosztott hadbírónak és a csendőrségi anyagraktár főnökének;

b) tizennégy napon túl, 8 hétig terjedő szabadságot vagy szabadsághosszabbítást a többi csendőr törzs- és főtisztnek;

c) a csendőrfelügyelőségi segédtisztnek, a csendőrségi anyagraktárhoz beosztott átvevőtisztnek egész 8 hétig *a magyar szent korona országaihoz tartozó csendőrség felügyelője* engedélyez.

III. a) Tizennégy napig terjedő szabadságot bármely rangosztályu tisztnek és a csendőrséghez beosztott bármely rangosztályu honvéd hadbírónak *a csendőrkerületi parancsnok* engedélyez.

IV. A kikülönített törzstiszt az alája rendelt tisztnek és tisztjelölteknek 8 napig terjedő szabadságot engedélyezhet.

V. A magyar királyi belügyministerium csendőrségi ügyosztálya vezetőjének *a belügyminister* engedélyez szabadságot.

A csendőrségi ügyosztályba vezényelt bármely rangosztályba tartozó csendőrtisztnek és tisztviselőnek, valamint a

többi személyzetnek szabadságolása a belügyministeriumban e tekintetben fenálló szabályok szerint történik.

Egyebekben a honvéd törzs- és főtisztnek részére fenálló szabadságolási szabályok érvényesek.

A csendőrségi legénység szabadságolására nézve a következők mérvadók:

1. Meg nem határozott időtartamra és behívásig való szabadságolások csakis létszámleszállítás esetén engedhetők meg; mire nézve esetről-esetre külön intézkedések fognak kiadatni.

2. Ha oly családi viszonyok forognak fenn, melyek méltánylást érdemelnek és melyek tárgyalása a 37. §. 2. pontja értelmében folyamatba tétetett: a szabadság megadására nézve a csendőrkerületi parancsnokság indokolt felterjesztése folytán a honvédelmi minister határoz.

3. Csendőrségi legénységnek rövid időre való szabadságolása családi ügyekben és magánügyek rendezésére, súlyos betegség utáni üdülés céljából, utóbbi esetben csakis a beadványhoz csatolandó orvosi vélemény alapján, végre próbaszolgálat vagy az 1873. évi II. t. c. szerinti gyakorlat teljesítése céljából engedélyezhető.

Az utóbbi célból szabadságoltaknak — s a nők családtagjainak is — a szabadságolás helyére való utazásra, a szokásos utazási eszközökre és átvonulási szálláspénzre is van igényük (lásd: Illetékszabályzat 44. §.).

A rangosztályba nem sorolt havidíjasoknak és a többi legénységnek szabadság és szabadsághosszabbítás az osztrák-magyar monarchia határain belül engedélyeztetik:

a) *a csendőrségi anyagraktár főnöke által*: az anyagraktár személyzetének — az átvevőtiszt kivételével — 4 hétig terjedő időtartamra;

b) *a csendőrparancsnok által*: a saját — és alárendelt csendőrlegénysége — részére, havonta egyszer 16 óráig terjedő eltávozás, mely az illetőt az ország határain belül oly

távolságra való eltávozásra jogosítja fel, honnan az engedélyezett idő letelte előtt állomására bevonulhat; (Lásd: 1908. évi R. K. 14. sz.)

c) *a szakaszparancsnok által*: a szakasz állományába tartozó tisztjelölteknek, illetve rangosztályba nem sorolt csendőr havidíjastól lefelé számítandó legénységnek öt napig terjedő időtartamra;

d) *a szárnyparancsnokság által*: a szárny állományába tartozó tisztjelölteknek, illetőleg rangosztályba nem sorolt csendőr havidíjastól lefelé számítandó legénységnek nyolc napig terjedő időtartamra;

e) *a kikülönített törzstiszt*: a rangosztályba nem sorolt havidíjasok és a legénység részére 4 hétig terjedő szabadságot, illetve szabadság hosszabbítást engedélyezhet;

f) *a csendőrkerületi parancsnokság által*: tisztjelölteknek, illetve a rangosztályba nem sorolt csendőr havidíjasoknak és legénységnek családi és különben tekintetre méltó magánügyekben; valamint bármily betegségből eredő üdülés céljából 12 hétig terjedő időtartamra, továbbá a c) d) és e) pontok szerint engedélyezett szabadságoknak összesen 12 hétre, azaz 84 napra terjedő meghosszabbításra s végül a 9. pontban felemlített okból hat hó tartamáig.

g) *a magyar szent korona országaihoz tartozó csendőrség felügyelője által*: a csendőrségi felügyelőséghez és a csendőrségi anyagraktárhoz beosztott rangosztályba nem sorolt havidíjasoknak, altiszteknek (irnokoknak) és legénységnek 4 héttől 12 hétig terjedő időtartamra;

h) *a honvédelmi minister által* 12 héten túl terjedő szabadság vagy szabadság hosszabbítás a rangosztályba nem sorolt csendőrhavidíjasoknak és csendőrlegénységnek — ha a szabadság nem az 1873. évi II. t. c. értelmében teljesítendő próbaszolgálat vagy gyakorlat céljából kéretik (1907. évi 23. számú R. K.), valamint a külföldre való szabadságok, tartamukra való tekintet nélkül.

4. Ha a csendőrség legénységi állományába tartozó személynek családi ügyben vagy különös tekintet érdemlő magánügyek rendezése céljából nyolc hét tartamára engedélyeztetik szabadság: akkor az illető mindennemű csendőrségi illetekeinek élvezetében marad.

Ezen illetekekből a szabadság idejének felére esedékes összeg a szabadság megkezdésekor előre, a maradvány pedig a bevonuláskor, de csak azon esetben fizetendő ki, ha az illető a szabadság időt át nem lépte.

A naponta 40 fillérből álló lóápolási díj a lóápolásra visszatartatik.

5. Hosszabb szabadság esetén, vagy ha az ily szabadság meghosszabbítatik, a szabadság kilencedik hetének kezdetével, azaz a szabadság 57-ik napjával, a szabadságolt minden illetményei (a tömegátalány, a netaláni érem- vagy jelvény pótdíj is) a lóápolási díj kivételével, a kincstár javára esnek.

6. Családi és egyéb magánügyekben ugyanazon egyének két egymásután következő évben hosszabb szabadság elvileg nem engedélyezhető. Ily szabadság tehát kivételesen csak indokolt sürgősség és az ügy halaszthatatlansága esetén s akkor is csak illetmény élvezet nélkül engedhető s ily kérelmek fölött a csendőrkerületi parancsnokság indokolt fölterjesztése alapján a honvédelmi minister határoz.

A szakasz és szárnyparancsnok, valamint a csendőrségi anyagraktár főnöke által a 3. pont szerint 8 nap tartamáig engedélyezett szabadságok azonban ekkor sem jönnek tekintetbe.

7. Üdülés céljából kért szabadság honvéd- vagy katonatorvosi bizonyítvány alapján engedélyezendő, feltéve, hogy az orvosi bizonyítványban úgy a szabadság szüksége, valamint az illető felgyógyulására való remény ki van fejezve.

Ezen orvosi bizonyítvány csak azon esetben állíttathatik ki hatósági orvos által, ha a szabadságolási helyen vagy

annak közelében honvéd- vagy katonaeorvos nincs, mely esetben azonban a bizonyítvány a szakasz- vagy szárnyparancsnokság állomás helyén esetleg lévő honvéd- vagy katonaeorvos által láttamozandó vagy véleményezendő.

8. Oly szabadságok esetén, melyek legénységi állománybelinek betegség folytán engedélyeztetnek: az érdekelt illetékei teljes élvezetében marad s azokkal havonként előre ellátandó.

Ha ily egyén azonban a 12. hét elteltével is még mindig szolgálatképtelen maradna: felülvizsgálatra állítandó és irányában az ide vonatkozó szabályok szerint járandó el.

9. Az 1873. évi II. t. c. értelmében való fizetés nélküli próbaszolgalat vagy gyakorlat céljából adandó szabadságok mindenemű illetmények élvezete mellett legfeljebb hat hó tartamára engedélyezhetők a csendőrkerületi parancsnokság által. Az illetmények ily esetekben havonként előlegesen fizetendők, a hatodik hó utolsó napjával pedig, ha az illető idejekorán be nem vonul, a csendőrkerületi parancsnokság által beszüntetendők. Ha az ekként szabadságolt egyén befejezett próbaszolgalat vagy gyakorlat folytán végleges polgári alkalmazást nyer az eskü letétele napjával a csendőrkerületi parancsnokságnál fogyatékbba veendő, ellenben oly altisztek és csendőrök, kik a közszolgálatra igényt nyújtó igazolvánnyal vannak ellátva, ily szolgálati alkalmazásnak ideiglenes elnyerése esetén polgári szolgálatba való átlépésük napjával csak a csendőrség élelmezési állományából veendő fogyatékbba, végleges alkalmaztatásukig — mint tartósan szabadságoltak — a csendőrségnél továbbra is nyilvántartandók és ha állandóan nem alkalmaztatnak vagy ha állásukat véglegesen elfoglalni nem hajlandók, amennyiben távollétük alatt a csendőrséghez való újbóli állományba vételnek törvényes akadálya fel nem merült (L. 43. §. utolsó bekezdését), a magyar királyi honvédelmi miniszternek előzetesen kikért elhatározása alapján a csendőrséghez visszavétnak. Az ily ideiglenes alkalmazásban

lévő csendőregyének végleges alkalmaztatásukig a csendőrpót-szárnyak által nyilvántartandók s csak véglegesítésük után adandók át az illetékes honvéd nyilvántartó hatóságnak.

Igazolványos altiszteknek törvényhatósági járási írnoki gyakorlatra, nemkülönben vasúti próbaszolgalatra engedélyezendő szabadság tekintetében az 1910. évi 123000|20-a, illetve 70131|16—911., 115966|3—910. és 142942|3—911. számú honvédelmi ministeri rendeletek a mérvadóak.

10. A szabadság igazolatlan túllépése (mi fölött a szárnyparancsnok ide vonatkozó indokolt javaslata alapján a csendőrkerületi parancsnok határoz) a túllépett időre és az engedélyezve volt szabadság féltartamára járó illetmények elvesztését s a körülményekhez képest még az illetőnek megfenyítését is maga után vonja.

A szabadság a szabadságoltnak állomáshelyéről való elindulási napjával kezdődik. Ha tehát például egy csendőr négy heti szabadságot nyert, az elindulás napjától számítva a 29. napon tartozik a reggeli kihallgatásnál — mint bevonult — jelentkezni.

11. Gyógyfürdő használatára javaslatba hozott csendőrlégénységről, valamint csendőrijárás- és törzsőrmesterekről, az orvosi bizonyítvánnyal felszerelt Névjegyzék szolgálati úton a csendőrkerületi parancsnoksághoz terjesztendő fel, mely azokat összegyűjtve — legalább három héttel a fürdő időszak kezdete előtt — a gyógyfürdő engedélyezésére illetékes cs. és kir. hadtestparancsnoksághoz juttatja.

Oly gyógyfürdőkre nézve, melyeknek engedélyezési joga a honvédelmi ministert illeti meg, a beadvány a fenti módok szerint, a honvédelmi miniszterhez terjesztendő fel. (L.: R. K. 22|1903. szám. — 38921|XVI. számú körrendeletet.)

Oly gyógyhelyeken, hol katonai kórházak léteznek, az altisztek és csendőrök kórházi ellátásban részesülnek; a hol azonban katonai kórház nincsen, ott meghatározott ártérítés

mellett a fürdőt használó legénység számára rendszeresített ellátást nyernek.

A gyógy- illetve ellátási költségeket az altiszt vagy csendőr — miután illetményei teljes élvezetében marad — sajátjából tartozik fedezni; s csak azon esetben, ha ezen ellátási költségek az illetőnek a netaláni szolgálati vagy egyéb pótdíj betudásával való összes illetményei összegét meghaladnák: számíthatók fel — az ide vonatkozó számla csatolása mellett — a csendőrségi javadalmazás terhére.

Ellenben az utazási költségek — és pedig úgy az oda-, mint a visszautazás után felmerülők is — a csendőrségi javadalmazás terhére számolandók el.

12. Csendőrlegénységnek külföldre szóló szabadság és ezen célból útlevel kiállítása iránt előadott kérelme a szabadságolandónak az A) melléklet szerinti pontos leírásával felszerelve a honvédelmi miniszterhez terjesztendő fel.

Az útleveleket a honvédelmi miniszter felhívására a székesfővárosi magyar királyi államrendőrség főkapitánya állítja ki és ugyan ő eszközli annak az illető külföldi képviselői hatóság által való láttamoztatását is. (Lásd: 10089|eln. 1905. számú H. M. rendeletet.)

Ily kérelmek fölötti határozathozatalnál elvül szolgál, hogy a zászlóstól lefelé számító egyének közül külföldre szóló szabadság csak olyanoknak engedélyeztetik, kik jó minősítvényük folytán előljáróik bizalmát megszerezték, minek folytán a csendőrkerületi parancsnokság ily kérelmek felterjesztésekor utóbbi tekintetben határozottan nyilatkozni tartozik.

Az egyenruhának külföldön való viselésére nézve az 1881. évi 17. számú Rendeleti Közlönyben közzétett 1881. évi július hó 27-én 3640|eln. szám alatt kelt körrendelet az irányadó.

13. Azon esetben, ha magánügyben engedélyezett szabadságon lévő altiszt vagy csendőr megbetegszik, általában a 3. pont f) bekezdésben foglalt határozmányok mérvadóak

s akkor az illető csendőrkerületi parancsnokságok egymással érintkezésbe lépjenek; de ha a beteg szállítható, orvosi gyógykezelés céljából a legközelebbi katonai-, honvéd- vagy — ennek nagy távolsága esetén — a polgári kórházba átadandó, s ő kórházi ellátásba lépte napjától kezdve, mint a „jelenléti létszámhoz tartozó“ tekintetik.

14. Valamely altisztnek vagy csendőrnek bármely oknál fogva 14 napot meghaladó tartamra más csendőrkerületi parancsnokság területére való szabadságolása felől az illető csendőrkerületi parancsnokság a szabadság helye és időtartama közlése mellett értesítendő, hogy ez a szabadságoltnak idejekorán való bevonulását a legközelebb fekvő csendőrségi őrs által felügyeltethesse és ide vonatkozólag, valamint netalán előfordulható egyéb eshetőségek tekintetéből, megfelelően intézkedhessék.

A szabadságolt azon csendőrségi őrsnél, melynek körletében szabadságolási helye fekszik, jelentkezni és szabadságolási igazolványát láttamozás céljából az őrsparancsnoknak bemutatni tartozik.

Ha a szabadságolás helye az őrstől távolabb esik, ezen jelentkezés írásban, posta útján eszközölhető. A postabér költségeit a szabadságolt viseli.

15. A legénység — őrmestertől lefelé — szabadság iránti kérelmét a *helyben* levő szakasz-, illetve szárnyparancsnokságig bezárólag, szolgálati úton és szóval a kihallgatásnál adja elő. Ha a kért szabadság megadása a szakasz-, illetve szárnyparancsnokság hatáskörét meghaladja: akkor ez a kérést írásba foglalja s a saját véleményének felemlítésével szolgálati úton azon hatósághoz vagy parancsnoksághoz terjeszti elő, amely a kért szabadság megadására illetékes.

Külörsökön a legénységnek szabadság-kérését az őrsparancsnok jelentésbe foglalja, abban a szabadságra nézve saját véleményének kifejezést ad és szolgálati úton azon parancsnoksághoz terjeszti elő, amely a kért szabadság megadására illetékes.

Az ily jelentések mindig a szabadság megadására illetékes hatósághoz vagy parancsnoksághoz címzendők s a közbeeső parancsnokságok által behatóan véleményezendők.

Tisztek, tisztjelöltek és rangosztályba nem sorolt havidíjasok szabadság-kérésénél az A-42 „Szabadságolási szabály” 3. §-ában előírt határozványok a mérvadók.

Szabadságkérések, akár véleményeztetnek azok, akár nem, elintézés — illetve döntés — végett mindig az engedélyezési joggal bíró hatósághoz vagy parancsnoksághoz juttatandók.

16. A szakasz- és szárnyparancsnokságok által szabadságoltaknak „Szabadságolási jegy”, a kikülönített törzstisztek, csendőrkerületi parancsnokságok vagy a honvédelmi minister által engedélyezett szabadságot élvezőknek pedig „Szabadságolási igazolvány” bélyegmentesen adatik. Az ide vonatkozó minták C) és D) alatt mellékelvék.

17. Huzamosabb szabadságra elinduló, vagy onnan bevonuló altisztek és csendőrök egészségi állapotukra nézve orvosilag megvizsgálandók és az orvosi lelet a szabadságolási igazolványra vezetendő.

18. Próbaszolgálatot teljesítők szabadságolása rendszerint meg nem engedhető. A csendőrkerületi parancsnokság és a kikülönített törzstiszt próbacsendőrnek csakis hatóságilag beigazolt sürgős családi ügyekben engedélyezhet legfeljebb 14 napi szabadságot.

Megbetegedett próbacsendőrök kórházban orvosilag gyógykezelendők, s ha a kórjelek a gyors felgyógyulásra nem nyújtanak reményt vagy az illetők további szolgálatképességét kétségessé teszik — amennyiben betegségüket nem a csendőrségi szolgálatból kifolyólag szerezték — illetékes csapattestükhöz visszahelyezendők.

19. Magánügyekben stb. való szabadság-engedélyezéseknél nemcsak a szabadságot kérők — de kiváltképen még a szolgálat érdekei is lelkiismeretesen szem előtt tartandók és a kérésnek csak akkor adható hely, ha az ellen szolgálati akadály nem forog fenn.

D) A csendőrség ruházata, fegyverzete és illetékei.

39. §.

A csendőrség egyenruházatát és fegyverzetét, a honvédelmi ministernek — a belügyministerrel egyetértőleg — teendő javaslatára Ő cs. és apostoli királyi Felsége állapítja meg.

40. §.

A vitézségi érmekre és az ezekkel egybekötött pótdíj élvezetére nézve, a csendőrség részére is ugyanazon szabályok érvényesek, melyek a magyar királyi honvédség számára fennállanak.

41. §.

Jelvényesen kitüntetett csendőrök részére, a magyar királyi csendőrségi jelvény pótdíj-alapból kijáró pótdíjakra nézve külön utasítás intézkedik. (Lásd 1885. R. K. 42. számát.)

42. §.

A csendőrtisztek, altisztek, csendőrök, valamint a számvivő polgári írnokok és irodaszolgák és a mondottak özvegyei és árvái nyugdíjképesek és reájuk nézve az 1875. évi LI. illetve az 1912. évi LXV. t. c. határozványai szerint járandó el.

E) Különös határozványok.

43. §.

A csendőr törzs- és főtisztek, tisztviselők, valamint a rangosztályba nem sorolt csendőr havidíjasok és a legénység nőülésére nézve általában az „A—57” jelzetű „Nősülési szabályzat a magyar királyi honvédség és csendőrség számára” című szolgálati könyv rendelkezései mérvadók.

A magyar királyi csendőrség rangosztályba nem sorolt havidíjasainak és legénységének csak az említett szabályzatban megállapított első módozatok szerint való nősülés engedélyeztetik.

A nők számát a magyar királyi honvédelmi miniszter a belügyminiszterrel egyetértőleg állapítja meg, melybe a rangosztályba nem sorolt havidíjasok nem számíttatnak be.

Elvül szolgál, hogy 5—6 fővel rendszeresített létszámú őrsön 1, 7—8 fővel rendszeresített őrsön 2, 9 vagy ennél több fővel rendszeresített őrsön a létszám 1/3-ada lehet nő.

A legénység nősülési engedély iránti kérelme szolgálati úton adandó elős a nősülés engedélyezésére hivatott parancsnokság elé a következő okmányok terjesztendőek:

a) a jegyesek keresztlevelei, illetőleg állami születési anyakönyvi kivonatai (születési bizonyítvány);

b) a jegyesek egyikének vagy másikának kiskorúsága esetében: a törvény szerint arra hivatott egyéneknek és hatóságoknak a házasságba való beleegyező nyilatkozata;

c) az ara erkölcsi bizonyítványa;

d) ha a jegyesek egyike vagy másika özvegy: az elhunytházastárs halotti levele, illetőleg állami halotti anyakönyvi kivonata;

e) ha a jegyesek egyike vagy másika már házasságban élt, de házassága bíróilag felbontatott vagy semmisnek nyilvánított: az e házasság megkötését és felbontását (semmisnek nyilvánítását) igazoló okmányok;

f) az ara vagyonáról vagy hozományáról szóló kimutatás, esetleg annak bizonyítása a község részéről, hogy az ara a házasság anyagi viszonyainak javításához keresetével is hozzájárulni képes. (1902. évi 38. és 39. számú R. K., 63579/III. és 75471/16. sz. H. M. rendeletek.)

A kérvény szolgálati úton nyújtandó be és az engedélyt a csendőrkerületi parancsnok adja meg írásban, ha az ara feddhetlen, erkölcsös, továbbá ha a nősülő jól minősített, rendezett viszonyok közt él a házasság által anyagi viszo-

nyai javúlnak és ha a nősülőnek tényleges állományban való megtartása a szolgálat érdekében van. Ha azonban azon csendőrkerületi parancsnokságban a nők száma már be volna töltve, valamint kivételt érdemlő esetekben, az engedélyt a csendőrkerületi parancsnokság véleményes felterjesztése alapján — a belügyminiszter hozzájárulásával — a honvédelmi miniszter adja meg, mindenkor azonban csakis annak határozott felemlítése mellett, hogy ha a házasság ellen törvényes akadály fenn nem forog.

Gyermekkel bíró özvegy csendőrlegénység a nőkkel egyenjogúnak tekintetik és mindazon kedvezményben részesül, melyek a nők részére meg vannak állapítva.

Az 1873. évi II. t. c. alapján polgári államszolgálatra való átlépésre igényel bíró, ideiglenes alkalmazást nyert igazolványos csendőraltisztok, tekintettel arra, hogy ők végleges kinevezésükig a csendőrségi szervezeti utasítás 38. §. 9. pontja értelmében, mint tartósan szabadságoltak a csendőrség kötelékében megmaradnak, az ideiglenes polgári szolgálat tartama alatt házasságra való lépésük előtt, a csendőrlegénység részére fennálló nősülési szabályzat 38. §-ában előírt nősülési engedélyt az annak kiadására illetékes csendőrhatóságtól kikérni kötelesek. Az ily legénységnek nősülési engedély iránti — szabályszerűen felszerelt — kérvényei tehát, általuk közvetlenül az állományilletékes csendőrkerületi (magyar királyi horvát-szlavon csendőr) parancsnoksághoz terjesztendőek fel, elhatározás végett.

Azon ideiglenes polgári alkalmazásban lévő egyének, kik engedély nélkül nősülnek, abbeli igényüket, hogy a csendőrség tényleges állományába visszahelyeztessenek, elvesztik.

44. §.

Csendőröknek polgári szolgálatokra való átlépésére nézve az 1873: II. t. c. alkalmazandó.